

הסיפור המופלא של משה בתיבה בסביבה טובענית מוכר לכל ילד – סיפור משה בתיבה.

"וַיֵּלֶךְ אִישׁ, מִבֵּית לְוִי; וַיִּקַּח, אֶת-בֵּת-לְוִי. וַתְּהֶר האִשָּׁה, וַתֵּלֶד בֶּן; וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא, וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. וְלֹא-יָכְלָה עוֹד, הַצִּפְנוֹ, וַתִּקַּח-לּוֹ תֵּבֶת גָּמָא, וַתַּחְמְרָה בַּחֲמֶר וּבְצִפְת; וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד, וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל-שִׁפְת הַיָּאָר. וַתַּתְּצַב אֹחֹתוֹ, מֵרָחֵק, לְדַעַה, מִה-יַּעֲשֶׂה לּוֹ. וַתֵּרָד בֵּת-פֶּרַעַה לְרַחֵץ עַל-הַיָּאָר... וַתֵּרָא אֶת-הַתֵּבָה בְּתוֹךְ הַסּוּף, וַתִּשְׁלַח אֶת-אֶמְתָּהּ וַתִּקְחָהּ. וַתִּפְתַּח וַתֵּרָאֶהוּ אֶת-הַיֶּלֶד, וְהִנֵּה-נֶעַר בֶּכֶה; וַתַּחְמַל עָלָיו--וַתֹּאמֶר, מִיֶּלֶדִי הָעִבְרִים זֶה... וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד, וַתִּבְאֶהוּ לְבֵת-פֶּרַעַה, וַיְהִי-לָהּ, לְבֵן; וַתִּקְרָא שְׁמוֹ, מֹשֶׁה, וַתֹּאמֶר, כִּי מִן-הַיָּמִים מָשִׁיתָהוּ." (שמות ב')

הפסוקים מספרים לנו, שבתיבה בה הונח משה, היו שתי שכבות: מבפנים חמר ומבחוץ זפת. רש"י יוצר הקבלה בין תיבת משה לתיבת נח. כאשר בתיבת נח, שנועדה לשהות במים הסוערים של המבול, האיטום של התיבה היה מבפנים ומבחוץ בזפת ואילו בתיבת משה, כדי שלא יריח הצדיק את הסרחון של הזפת, היה ציפוי מחימר מבפנים.

מעניין שהזפת הייתה מוכרת כבר בעידן העתיק. הזפת הופקה על-ידי שריפת עצים ומיצוי הנוזלים שמקורם בשרף של העץ. הזפת שימשה לא רק כחומר איטום – אלא גם כחומר בעירה. במסכת שבת – אחד השמנים שאסור להדליק בהם מפני כבוד השבת – בשל הריח הרע שהם מפיקים הוא העיטרן – העיטרן הוא פסולת הזפת. המעיין במשנה ימצא שניתן לשייך את הזפת גם כחומר ששימש לפתילה וגם כחומר שמשמש כשמן בנר. (למעיינים - הדבר תלוי בגירסה, "ולא בזפת" או שמא זה עניין חדש "לא בזפת" – ומכאן ואילך מתוארת רשימת שמנים פסולים) הסיבה לכך היא שהזפת הוא אחד החומרים המעניינים שישנם בטבע. בטמפרטורת החדר, הוא נמצא על הגבול בין נוזל למוצק. (הזפת נוזלת כטיפה במוצק אחת לתשע שנים – תלוי בטמפרטורה) בשל העובדה הזו קל מאוד להשתמש בזפת כחומר איטום.

כל עניינו של משה קשור למים – שמו משה – כי הוא נמשה מן המים, הנס הגדול בהיסטוריה שבוצע לאחר תפילתו אל ה' – קריעת ים סוף. וחטאו – שעליו לא סלח לו ה' – בהכאת הסלע להוצאת מים לעם ישראל. כל האישיות של משה מבטאת התגברות על המים. לא פלא אם-כך שבתיבה יהיה מוגן על-ידי הזפת והחימר מפני המים.

חז"ל מלמדים אותנו שיש להודות גם לדומם שבטבע – משה לא מכה את המים במכת דם. הפעולה נעשית על-ידי אהרון: וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה, אָמַר אֶל-אַהֲרֹן קַח מַטֶּךָ וְנָטָה-יָדְךָ עַל-מִימֵי מִצְרַיִם עַל-נְהַרְתָּם עַל-יְאֲרֵיהֶם וְעַל-אֲגָמֵיהֶם וְעַל כָּל-מְקוֹה מִימֵיהֶם, וַיְהִי-וָדָם (שמות ז')

היאור שחרג ממנהגו "המטביע" – הגן על משה, לכן יש להכיר לו טובה ולא להכותו. משה מסמל את הטוב – "וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא" – הוא מלמד את התורה לישראל.

המים משמשים מטאפורה לתורה – "אין מים אלא תורה" – (בבא קמא פ"ב.) הזפת והסרחון אינם מאפשרים למים לחדור. אנו רואים שישעיהו בנבואתו האפוקליפטית על אדום – מציג את הזפת כחומר ניגודי למים: כִּי יוֹם נָקָם, לֵה'... וְנִהְיָכֻּ נְחָלִיָּה לְזָפֶת, וְעַפְרָה לְגַפְרִית; וְהָיְתָה אֲרָצָה, לְזָפֶת בְּעֶרְהָ (ישעיהו ל"ד) אולי ניתן לומר שהזפת מבטאת את כל מה שהוא ההיפך מהתורה. משה מקבל את התורה מהאל – תורה שעליה ללחום בכל המגונה, המסריח וההרסני – השורף שאולי מסומלים בזפת.

משה העניו אינו כועס לעולם הוא רגוע כמו מים שקטים. גם כאשר מגיע יהושוע בן-נון תלמידו הנאמן ומספר לו על אלדד ומידד שמתנבאים במחנה, משה לא כועס ועונה לו: מי יתן כל עם ה' נביאים... הוא אינו מוכן להיות קשור אל הזעם השורף. ולמרות זאת חטאו היה שטעה וחשב שעליו לכעוס על הסלע והכה את הסלע במי מריבה..

קישורים:

1. [הזפת](#)

2. [ניסוי טיפת הזפת](#) -